

Dimensies	Indicatoren	Toelichting complicerende factoren
Algemene vereisten	Bereidheid	De omvang van bijna 300 bladzijden kan voor minder ervaren lezers een struikelblok vormen. Maar omdat Rob Ruggenberg een bekende en veelgelezen auteur is, zullen N1-lezers het boek zeker een kans geven. Wie eenmaal is begonnen legt dit meeslepende verhaal niet snel weg.
	Uitgave	Vanwege de getekende omslagillustratie met een galg op de voorgrond heeft <i>Manhatan</i> de uitstraling van een spannend kinderboek. Voor- en achterin het boek is een kaart van het zeventiende-eeuwse New York opgenomen.
	Interesses	Zeer geschikt voor (jonge) lezers die van spannende geschiedenisverhalen houden. Ruggenbergs boeken spreken met name jongens erg aan.
	Algemene kennis	Lezers die iets van het huidige New York en omgeving met zijn verschillende wijken (Manhattan, Staten Island, Long Island) weten, zullen het leuk vinden om deze namen te herkennen in dit boek.
	Specifieke literaire en culturele kennis	(Jonge) lezers zullen op grond van hun leeservaring verwachten dat het verhaal goed afloopt, maar dat is niet zo: Peye gaat dood.
Vertrouwdheid met literaire stijl	Vocabulaire	Er komen regelmatig wat zeventiende-eeuwse woorden voorbij, waarvan de betekenis niet altijd direct duidelijk wordt uit de context. Desalniettemin is het woordgebruik over het algemeen goed te doen voor lezers vanaf N1. Achterin het boek is een verklarende woordenlijst opgenomen, maar hier wordt niet naar verwezen. Voor minder ervaren lezers kan dit problemen opleveren.
	Zinsconstructies	Enkelvoudige en samengestelde zinnen wisselen elkaar af. Geen probleem voor lezers vanaf N1.
	Stijl	Het boek bevat veel ruimtebeschrijvingen die de historische setting tot leven wekken. Omdat deze worden afgewisseld met innerlijke monologen en dialogen is de stijl van het boek geschikt voor N1-lezers. Voor instapniveaulezers kunnen de ruimte- en gedachtebeschrijvingen soms net wat te lang zijn.

Vertrouwdheid met literaire personages	Karakters	Peye is de hoofdpersoon van dit boek. Naast hem zijn de indiaanse Waupatukway en Manuel, een ontsnapte slaaf, de belangrijkste personages. Alle drie worden ze sympathiek neergezet en staan ze vanwege hun leeftijd dichtbij de lezers.
	Aantal karakters	In dit verhaal komen heel wat (eendimensionale) bijfiguren langs. Instapniveaulezers kunnen het overzicht kwijtraken door het grote aantal personages. Voor N1-lezers levert dit waarschijnlijk geen grote problemen op, omdat de bijfiguren allemaal in dienst staan van het verhaal van de drie hoofdpersonen.
	Ontwikkeling van en verhouding tussen karakters	In dit verhaal is er nauwelijks sprake van karakterontwikkeling. De onderlinge verhoudingen ontwikkelen zich wel: Peye, Waupatukway en Manuel raken bevriend omdat ze – om de beurt - elkaars leven redden en elkaar in moeilijke omstandigheden proberen te helpen. Ze hebben alle drie hetzelfde doel: vrijheid. Dit zullen lezers van alle niveaus inzien.
Vertrouwdheid met literaire procedés	Spanning	Dit boek bevat voornamelijk actiespanning. Oplettende N2-lezers zullen de vooruitwijzingen over Peyes lot opmerken en daardoor extra benieuwd zijn naar het einde.
	Structuur	De hoofdstukken tellen 5 à 10 bladzijden. Voor minder ervaren lezers bieden de hoofdstuktitels houvast, omdat ze nieuwe plekken, personages of (soms) een perspectiefwissel aankondigen.
	Chronologie	De chronologie vormt een mooie uitdaging voor N1: het verhaal begint in media res en wordt ook daarna niet-chronologisch verteld. Bovendien is het niet altijd duidelijk wanneer flashbacks zich afspelen. Voor N2-lezers is dit geen probleem.
	Verhaallijn(en)	De hoofdplot draait om Peyes zoektocht naar zijn vader die uitmondt in een gezamenlijke vlucht van de drie hoofdpersonen naar de vrijheid buiten Nieuw-Amsterdam. Daarnaast zijn er twee subplots, die Waupatukways en Manuels achtergrond vertellen en zo laten zien hoe het leven van indianen en zwarte slaven er in de zeventiende eeuw uitzag. Voor lezers vanaf N1 is het geen probleem om deze verhaallijnen te volgen en met elkaar in verband te brengen.
	Perspectief	Alwetende verteller, waarbij het perspectief afwisselend bij Peye, Waupatukway en Manuel ligt. Af en toe ligt het perspectief bij een van de bijfiguren. Voor N2-lezers is het interessant om al

		deze perspectiefwisselingen op te merken en om na te denken over het effect hiervan.
	Betekenis	Instapniveaulezers zullen <i>Manhatan</i> vooral zien als een spannend geschiedenisverhaal. Ook N1-lezers zullen van alle actie genieten, maar zij zullen daarnaast oog hebben voor thema's als vriendschap en vrijheid. Voor N2-lezers zijn de rassen- en machtsverhoudingen in de zeventiende eeuw interessant.
Relevante informatie voor docenten		Recensie van Bas Maliepaard in <i>Trouw</i> : https://www.basmaliepaard.nl/publicaties/trouw-recensie/manhatan